

mladina in okolje

Izmenjava nas je »udomačila«

Ana Krajnc, Gimnazija Ptuj

N a poti skozi življenje srečamo mnogo ljudi. Nekateri v njem ostanejo dlje časa in pustijo neizbrisani pečat – in po tem nikoli več nimamo to, kar smo bili.
V širnjih dneh skupnega dela in skupnega preživljanja prosteje časa se nabere veliko doživetij. Mnoga izmed njih so lepa, redki dogodki vzbujajo nepriljetne spomine. Ob stopenju je bilo marsikomu težko, drugi so se veselili, spet tretji so se iz vsega skupaj norčevali – kdo ve, moжда niso želeli pokazati te snobe ali pa so bili resnično veselilni. Vendar smo se vsi poslo- vili iz besedami: »Se se bomo srečali. Do tedaj!« In največji optimi- stni resnično verjamejo v to; sicer pa 600 kilometrov danes ni več nobena razdalja.

Ponedeljek, 27. septembra – dan pričakovanih! Gnuča nestrujnih dijakov, zbrana pred gimnazijo, dvomeči sanši, z željo, da bi goste kar se da tejo sprejeti, in nervozno profesorski, ki upajo, da bo orga- nizacija uspeša, da bo vse potekalo po načrtih. Med množico je bilo plaval dvom, odpirala so se vprašanja. Ga bom razumel? Imava skupne interese? Mu ne bo dolgčas? Ali jim bo všeč? Kaj če se vse izlojavi?

Zagledali smo dvoje luči – avtobus, poln občakov, podobnih na- šim – nekateri čakajoči so se sprostiti, v drugih je napetost se narasa. Potem so se vrata odprla, vsa pričakovanja, dvomi, želje, interesi, vse se je pomakalo. Naenkrat smo se znašli v vrtnici, ki nas je odne- sel v širnjaši nepozabnih dni.

Vključitev novo okolje, ki je popolnoma nepoznano, vzbujala strah. Prvi teden, v katerem smo našim gostom poskušali čim bolj ugostiti, je minil. Za ta bil najuk nedelja, postavljanje ob zalostnih in zaskrbnihih mislih ter pot v Nemčijo. Za sabo smo pustili torkove vise iz, mesine hiše in silike panoramskega pogleda s Ptuiskega gra- du, zapuščila so nas misli na sredini obisk Perunine Ptuj in iz usje je danjo izgubil okus po nostrženem kosku. Urtrip obnočnega Pra- na in nametok ob pogledu na nočno razsvetljeno Ljubljano sta po- časi bledela, izgubili so se v postopno temnoto in mestnim kupač- štva, vsi prijetni občutki poslovnice zabave so se počasi umikali ob- čukom novih pričakovanih.

Verjamem, da so namški kolegi, ko so prispeli na Ptuj, čutili ena- ko zmedenost kot mi, ko smo se v neteljno zvečer začeli približevati

cilju. Kaj vse nas čaka v novih družinah? Se bomo sporazumeli? A vse strah je bil zaman – starši so nas sprejeli čudovito, bratje so bili tolerantni, sestre so odstopile, postajale in onare. Marsikdo izmed nas je imel občutek, da gostitelj za nas počno veliko več, kot smo mi storili za njih.

Večji del prostega časa smo preživljali skupaj s svojimi nemškimi prijatelji in njihovimi družinami, ki so nas vzela za svoje. Veliko smo se družili in ves čas, ki smo ga preživljali skupaj, smo želeli kot v simbiozi. Nerediti usluge, podariti nasmet zakrbljenemu obra- zu, tu in tam predstavitelj priponbo, ne veseljepovedati svojega mnenja. Vse to ni bilo znerjat lažko, vendar je bilo zato sprejeti podporo in se sprostiti v objemu prijatelja toliko lažje.

Tudi delo, ki smo ga opravljali v okviru projekta, ni bilo enostav- no in večkrat za marsikoga tudi dolgočasno. Pisanje reportaž, in- tervjujev in drugih knapskih besedilnih vrst je bilo vse prej kot ma- čji kašelj in žal vsi nastali članki niso bili enako dobri, zato so tekle tudi solze.

Profsorji, verjamem, niso imeli lahkega dela. Nadzirali 48 pu- beritnikov, izmed katerih ima vsak svoje misli, mladostnika, ki bi raje počešl vse kaj drugega kot poslušati predavanje o kompostu ali perunini, je bilo treba tudi okregati. Morda je postdelčno nastala tu- di kakšna zamera.

Sobota, 9. oktobra, je pomnilna konec izmenjave – med potoki solt so plavate misli na riarni ogled meseca, bledet je nepriljeten vonj iz tovarne komposta, izginjala je bolečina nog, nastala ob ogle- du čudovitega živalskega vrta, v spomin se je vstila silika čudovite pokrajine, z dlani je izginil božajoč, svilen občutek Triumphove to- varne spodbajega perla.

Projekt, ki je omogočil krakatornino zlitje dveh držav, dveh ra- zličnih kultur, dveh jezikov, nam je pustil neizbrisane spomine. Vsi trenutki, ki smo jih preživeli skupaj, so nas tesno povežali, pripeljali do novih spoznanj in nas marsikdase naučili. Morda si resnično niko- di več ne bomo podali rok, vendar smo zaradi vsega preživetelega še zadržni podariti nasmet in v njihovih srcah pustiti košček naše ljubi- zni. Enako so storili tudi oni – kakor bi rekla lisica iz Malaga princa – udomačili so nas.

IZOP-Institut

Süddeutsche Zeitung

Ekologija smo ljudje

Ptujski gimnazijci na delovnem obisku v Nemčiji
Tudi gospodarstvo se zaveda pomena recikliranja odpadkov

Heubach – Ptujski gimnazijci smo bili teden dni gostje gimnazije v Heubachu, mesta v osrčju nemške pokrajine Baden-Württemberg. To je bil delovni obisk, potem ko so teden dni na Ptuj preživali na šli nemški sošolci. V skupnem predanju smo spoznali obe mesti, njuno industrijo in v pogovoru z županoma odkrili, kako eni in drugi rešujeta problem odpadkov, ki ogrožajo človeka in okolje.
Heubach, mesto 60 kilometrov severno od Stuttgarta, je podob- no Ptujju po zgodovinski zasnovi in danjšnjem utrip. Arhitektoške najdbe pričajo, da je bil človek na prostoru danjšnjega Heubacha že 30.000 let pred našim stletjem. Središče se ponaša z zvonikom iz leta 1473 in evanđelijsko cer- kvijo sv. Urha, z mestno hišo iz leta 1581, v kateri je muzej korze- tov, z mestnim vodnjakom, s hi- šami značilne nemške arhitekture, z raznolikimi priveditvami, s katerimi želijo dopolniti turisti- čno ponudbo.
Sieber industrije Heubacha, mesta z 10.000 prebivalci, je za- kstina tovarna Triumph, ki se posluje 1100 delavcev. Štrbi za ekonomsko in socialno varnost več kot desetine mestne prebi- valstva (podobno kot Perunina

Kako se v Heubachu lotevajo varstva okolja? Pogovarjali smo se z županom mesta Klausom Materjem. Zanje je dolgo velja zakonodaja Evropske unije o varstvu okolja. Pred nekaj leti je mesto plačalo 500.000 evrov ka- zni zaradi onesnaženosti pitne vode. Danes je ta neoporečna, tr- pajajo iz jezera Bodensee, reke Donave in naravnih izvirov v bli- žnjem gozdu. Mesto ima svojo ši- stilno napravo. Za akcije Zelena točka so vključili prebivalce v lo- čeno zbiranje odpadkov, ki na-

nam je v smeihu priznala rjavola- sa, ki niso več industrijsko upo- rabni. Iz okenskih okvirov, za- bojev, starega pohištva in propa- diega lesa iz gozdov pridelujejo lesne sekance, ki se kot goro raz- prostirajo po dvoriščih. Upora- bljajo jih za gorivo, s katerim ogrevajo velik del kmetije. Kur- jujo v nekdanjem koruznem silo- takratnih mark (20.000 evrov), ki preuredili in peč. Proizvodnjo so tako razvili, da energijo poznimi celjo predelajo (osnovni in po- ključni šoli ter bolnišnici). Med kurilno sezono, od oktobra do marca, porabijo do 40 kubičnih metrov lesnih sekancev na te- len. Cene biomase so zdaj zelo ugodne, saj stane kubični meter, ki ustreza energijski vrednosti 80 litrov olja, 6,24 evra, medtem ko je cena olja 24 evrov. »Ko se cene nahte zvišajo, se veselimo.«

Eslingen – Na nevsakdanj kmetiji Ritter sredi prostrane, zelene pokrajine v osrčju Nemčije si s pridobivanjem bioenergije pridre- vajo doseči simbolno kmetovanje in industrije. Monika Ritter, le- sničnica kmetije oziroma kar energetskega obrata, nam je pojasni- la, kako se pridobiva bioenergija iz odpadnega lesa. S to proizva- dljo kmetija sama pokriva svoje energetske potrebe, energijo pa tudi prodajajo.
Osnova procesa so ostanki po- rabni. Iz okenskih okvirov, za- bojev, starega pohištva in propa- diega lesa iz gozdov pridelujejo lesne sekance, ki se kot goro raz- prostirajo po dvoriščih. Upora- bljajo jih za gorivo, s katerim ogrevajo velik del kmetije. Kur- jujo v nekdanjem koruznem silo- takratnih mark (20.000 evrov), ki preuredili in peč. Proizvodnjo so tako razvili, da energijo poznimi celjo predelajo (osnovni in po- ključni šoli ter bolnišnici). Med kurilno sezono, od oktobra do marca, porabijo do 40 kubičnih metrov lesnih sekancev na te- len. Cene biomase so zdaj zelo ugodne, saj stane kubični meter, ki ustreza energijski vrednosti 80 litrov olja, 6,24 evra, medtem ko je cena olja 24 evrov. »Ko se cene nahte zvišajo, se veselimo.«

Eslingen – Na nevsakdanj kmetiji Ritter sredi prostrane, zelene pokrajine v osrčju Nemčije si s pridobivanjem bioenergije pridre- vajo doseči simbolno kmetovanje in industrije. Monika Ritter, le- sničnica kmetije oziroma kar energetskega obrata, nam je pojasni- la, kako se pridobiva bioenergija iz odpadnega lesa. S to proizva- dljo kmetija sama pokriva svoje energetske potrebe, energijo pa tudi prodajajo.

Eslingen – Na nevsakdanj kmetiji Ritter sredi prostrane, zelene pokrajine v osrčju Nemčije si s pridobivanjem bioenergije pridre- vajo doseči simbolno kmetovanje in industrije. Monika Ritter, le- sničnica kmetije oziroma kar energetskega obrata, nam je pojasni- la, kako se pridobiva bioenergija iz odpadnega lesa. S to proizva- dljo kmetija sama pokriva svoje energetske potrebe, energijo pa tudi prodajajo.

Kako raste koruza – Kmetija Ritter, že sedmo leto sodeluje v projektu, ki raziskuje vpliv komposta in dušika na rast koruz. Njivo v bližini do- metije so razdelili na 60 kvadratnih metrov velike površine. Z 12 raz-ličnimi kombinacijami mešanice komposta in dušikovih spojin ugost- tavljajo, katero razmerje omogoča najboljšo rast koruze. Bruno Ou- ast, nadzornik poskusa, nas je opozoril na razlike med kakovostjo in višino konzumih stebel. Predel na zemlji fotografiji spori ni bil pogosto- jen, del njive spoodi pa so pogrnjeni iz tverna celoma komposta in dve- vili, da je najboljša mešanica deset ton komposta in pet ton dušika na hektar.

Narava ne pozna odpadkov

Reportaža

Kompostirna zbira odpadke iz 300.000 gospodinjstev – V nadzorovanem okolju je v treh do štirih mesecih končan proces, ki v naravi traja leto ali dve

Heubach – Ko so se odprla vrata avtobusa, nas je pozdravil sladko- ben vonj po gnjuhu. Biolog Markus Lauener, eden izmed zaposlenih v podjetju, kompostarji Ellert, nam je bil pripravljen predstaviti proces kompostiranja. Avtobus, s katerim smo prispeli, nas je odločil prav pred največjim kupom odpadkov. Aktivnost naših celic za vonj se je takoj močno povečala. Poljansl nam je, da je kom- post koncentrirano gnolilo, nastalo iz organskih odpadkov, ki v na- sproju z nekaterimi drugimi gnolji naravi ne škodujejo.

Podjetje Ellert je bilo ustanov- no iz dveh delov: iz magneita in zabojnika, kamor odlagajo ko- organizacije za urejanje okolja – GOA (Gogotip), ki smo ga sreče- vali na delovnih oblačilih zapo- slednih, na zabožnikih in avtomo- bilih) in danes »pokrivava« 300.000 gospodinjstev. Od njih trdijo ohraniti red. Ustavili di kakšna zamena.

Najprej čiščenje – Pred začetkom kompostiranja posebna magnetna naprava iz mase odpadkov izloči kovinske dele. dobiva razgradljive odpadke, ki so se pred visoko napravo, se povpreži po lestvi in pokukali vanjo. Zgledali smo velika ro- tacijska rezila, ki vrčke, v kate- rih so smeti, razrežejo, tako da se masa pomene. Ker material iz katerega so vrčke, ne vpiliva na gnjile, jih tukaj še ne izločijo. Da bi pospešili preperavanje, vialnim odpadkom dodajajo ža- in pripravna, kompostiranje ter končava obdelava mase. Na leto dostavijo 9500 ton odpadkov, ki jih morajo obdelati že prvi dan po transportu, da omejitvira spomadu, ki nastaja pri gnjenju. V pokritem objektu iz zbranih od- padkov odstranijo kovinske predmete z napravo, sestavljve-

Spet uporabno – Dozorel kompost odločijo. Z veliko napravo s siti i- njegja izločijo ostanke embalaže, v kateri so zbrali odpadke. Vsako gospodinjstvo na ob- močju, ki ga zajema poskusna predelava odpadkov iz kompost- navo kupi posebne vrčke, ki stanejo 0,35 evra (84 tolarjev) in v katerih lahko odvržejo 15 litrov izključno bioloških odpadkov. Z denarjem, zbranim s prodajo teh vrčk, pokrivajo stroške od- voza, predelave, skladiščenja in prodaje komposta. Biološke odpadke pobirajo enkrat na teden in jih vozijo na deponijo Ellert, kjer jih mehan- sko obdelajo. Po štirimesečni obdelavi je kompost primeren za prodajo. Njegovi kupci so vr- tarnji, kmetije in večja vrtnarska podjetja. Obdelava odpadkov ima po- zitivno in negativno strani. Poziti-

Spet uporabno – Dozorel kompost odločijo. Z veliko napravo s siti i- njegja izločijo ostanke embalaže, v kateri so zbrali odpadke. Vsako gospodinjstvo na ob- močju, ki ga zajema poskusna predelava odpadkov iz kompost- navo kupi posebne vrčke, ki stanejo 0,35 evra (84 tolarjev) in v katerih lahko odvržejo 15 litrov izključno bioloških odpadkov. Z denarjem, zbranim s prodajo teh vrčk, pokrivajo stroške od- voza, predelave, skladiščenja in prodaje komposta. Biološke odpadke pobirajo enkrat na teden in jih vozijo na deponijo Ellert, kjer jih mehan- sko obdelajo. Po štirimesečni obdelavi je kompost primeren za prodajo. Njegovi kupci so vr- tarnji, kmetije in večja vrtnarska podjetja. Obdelava odpadkov ima po- zitivno in negativno strani. Poziti-

Predelava bioloških odpadkov in trg

Zadržani do naravnega gnolja

V štirimesečnem proizvodnem krogu iz bioloških odpadkov nastane kompost, primeren za gnoljo – Lahko bi bil tržno uspešen, vendar so kmetije in vrtničarji zadržani

Uporaba komposta ima pre- snosti pa tudi slabosti. Kompo- stiranje povzra rodovitnost tal, še posebno trdih in lovnatih. Projekt je bil v začetku je po- skus, zato niso razmišljali o pro- dajni. Pozneje so ugotovili, da bi lahko postal dobičekonosan, zato so razvili šestletni marketinški program, ki vključuje: 1. Tudi te- kreje tveganje onesnaženosti potal- nica in okoliških voda, pri čemer moramo upoštevati pravilno ob- delovanje tal s kompostom. Ve- lika napaka večine kmetov je, da kompost masejajo na površ- no zemlje, ne da bi ga vkopali v kompost. Nekateri potrnostniki pa komposta raje ne uporabljajo, ker ne zanjajo v njegovo kakovost in delovanje. Pri sili in školjčevju, ki izlazi umetna gnolja, in postal svetovno priznan pri poduktu. Anita Bolhne, Tibor Cizart, Barbara Drevenšek, Marjča Feik, Jana Hrzdenjak, Gregor Molih, Janez Podhobenik, Jure Verbančič, Angelika Gramm, Elisa Schweiß, Johannes Binzel, Jonas Högerle, Dieter Rosenstern Gimnazija Ptuj, Rosensteir-Gymnasium

Heuchlingen – KEM je projekt, s katerim poskušajo ugotoviti eko- nomske in ekološke prednosti ter spoznat težave pri uporabi kom- posta kot organskega gnolja. V nemški pokrajini Baden-Württem- berg ga izvajajo še sedem let. Vsako leto opravljajo analize, s katerimi ugotavljajo učinek komposta na izboljšanje zemlje in količino pridelek. Pogovarjali smo se z dr. Axelom Schreierjem z inštituta za agrarno politiko in kmetijstvo, ki že več let nadzira projekt KEM (Kompostevalerungsmodeil – model za vrednotenje komposta).

V projekt je vključenih šest radi večje vsebnosti glinice manj prepusna za vodo in zrak. Za- nimna jih zlasti, kakšni sta vre- dina pH in vsebnost težkih ko- žnih in metalnih elementov. Na ne- različen način so ugotovili, da imajo različni kmetijski pa- nogam (poljedelstvo, poljedel- stvo in kombinaciji z živinorejo, lahko vsebuje tudi kompost, za- to nastane previšoka koncent- racija, ki škoduje rastlinam in vsega naštetega). Upočtevajo tudi tip zemlje. Lahka ta vse- bujejo manj glinice, in so zato ka- kovostnejša, težka tla pa so za-

Heuchlingen – KEM je projekt, s katerim poskušajo ugotoviti eko- nomske in ekološke prednosti ter spoznat težave pri uporabi kom- posta kot organskega gnolja. V nemški pokrajini Baden-Württem- berg ga izvajajo še sedem let. Vsako leto opravljajo analize, s katerimi ugotavljajo učinek komposta na izboljšanje zemlje in količino pridelek. Pogovarjali smo se z dr. Axelom Schreierjem z inštituta za agrarno politiko in kmetijstvo, ki že več let nadzira projekt KEM (Kompostevalerungsmodeil – model za vrednotenje komposta).

20 Delo
petek, 26. novembra 2004
e-pošta: gospodarstvo@delo.si